

lijken zullen. Heere? Wel, bij de baker, de moeder, den keizer. De baker doopt immers eerst in de suiker, wat zij den zuigeling in het mondelijke steekt; en zoo worden de oordeelen immers gedoopt in de suiker van het Evangelie? (Zie vorig art.). En de moeder onthoudt zich wel eens aan de oogen van het zoekende kind, opdat het temeer verblijd zou zijn, als het zijn moeder straks weer ziet; en is dit niet het geheim van alle geestelijke verlatingen? En de keizer is groot en Ahasveros was het ook en zegt daarom niet elke godvruchtige ziel met Esther, die den tyran Ahasveros zoekt: kom ik om, dan kom ik om?

Maar God zegt, dat de oordeelswoorden geen versuikering behoeven: genade en gericht zijn één; het zeggen van het oordeel is al genade; ook rust de genade op het oordeel. En Hij voegt er aan toe, dat de geestelijke verlatingen niet liggen aan zijn openbaring, maar aan onze te zwakke reactie op die openbaring. Al zou een moeder haar zuigeling vergeten, ik vergeet U niet! En... beleedig God niet, met uw: kom ik om, dan kom ik om. „Die tot Mij komt, zal ik geenszins uitwerpen“.

Daarom moet men meer bescheidenheid betoonen in het uitvinden van anthropomorphismen. Elk anthropomorfisme is een noodmaatregel, het bewijst onze armoede; het is een goddelijke concessie aan onze grovigheid. Daarom mag niemand met wellust er in zwelgen. Niemand make van een noodartikel een weeldeding. Wat zijn ze brutaal geweest, zonden tegen het tweede en derde gebod, bijna alle allegorieën, die valsche vernuft heeft uitgegeven zonder blikken en blozen! Hoe is daarin het denken in valsche beweging gebracht! En toch zijn ze volstrekt overbodig, al die bedenkseltjes van onze povere anthropomorphe illustratie-woede in preek en toespraak. Hebben we niet onze geestelijke handen vol aan die anthropomorphe uitdrukkingen, waarmee de bijbel ons aan het werk zetten komt? Is het al geen ontzaglijke taak, de gelijkenissen van Christus eerlijk uit te leggen, zonder iets er aan toe te voegen, zonder ooit te overschrijden het eerlijk resultaat van een onderzoek naar het punt van vergelijking? Wie weet, hoe licht zijn gebrekkig verstand ertoe overhielt, elementen in de exegese van Christus' gelijkenissen in te dragen, die niet het „derde der vergelijking“ uitmaken, en die dus verwarrend op onze voorstellingen inwerken, die zal er voor huiveren, de plaats van onzen hoogsten Profeet in te nemen en tot de schare te spreken door eigengemaakte gelijkenissen. Heel wat ketterijen beginnen bij de studeerkamers der geleerden, zegt men. Ik zet er naast: heel wat ketterijen worden uitgebloeid in de hersens der eenvoudige menschen, die door de dommees bedorven worden, wanneer zij het volk liefhebben op een schadelijke wijze: door ze wijs te maken, dat zij er achter zijn, door ze tevreden te stellen met een denkmanoeuvre, die niets anders is, dan een rondgang in eigen zielehofje, zonder opmarsch tot dien God, die groot is en zeer te vreezen. De „masjaal“, de raadselrede, waarvan ook Christus zich bediend heeft, hebben wij volledig afgeschaffd. Niemand zal zeggen, dat wij ze moeten invoeren; want ook tegen wie dat doet, zou gelden, dat wij niet ons mogen opwerpen tot een profeet als Christus was. Maar daarmee behoeft de prediking nog niet in het andere uiterste te vallen en nu de antwoorden, die van boven zijn, van beneden ophalen langs de populaire via eminentiae, d.w.z. langs het laddertje van onze gedachten, die God voorstellen als het eindpunt van onze menselijke lievelings-ideetjes.

Jezus Christus zegt: God zorgt voor de musschen, de leliën. Dat is directe prediking; dat is een lijntrekken van boven naar beneden. Vele predikers zouden het precies andersom zeggen. De musschen-koopman zorgt voor zijn diertjes; kijk, hoe hij ze voert en aait. En de tuinman kweekt zijn plantjes, en zou onze God dan niet zorgen voor u, gij vromen? Maar, hoe dierbaar het klinken moge, het is bederf. Want het nivelleert het groote, en het draagt voorstellingen in het naar veel zijden uit te werken beeld in, die men later met moeite wegwerken moet. De haren uws hoofds zijn alle geteld... ook dat is anthropomorph; maar het zet u in verbazing... het maakt onrustig tot den dood uwer gedachten, en voert u zoo tot het leven van uw geloof.

Prediking blijve bij ons exegese, uitlegging der Schrift, ontvouwing van Gods gedachte. Voorzover in die Schrift God het anthropomorfisme gesteld heeft, moge ieder toezien, dat hij niet achteruitslaat, als God vooruit brengen wil; dat hij de hersenen niet tot rust brengt, die God door het anthropomorfisme wel tegemoetkomen wil, maar zóó, dat zij tot krachtiger inspanning komen. Want God doet als iedere paedagoog: hij voortgaand onderwijs val-len de oude leermiddelen weg, de oude hulpmiddelen heffen zichzelf op; de zwakkere voorstellingen maken plaats voor betere, sterkere, en dat op organische manier. De bijbel werkt zelf zijn anthropomorphismen weg. Gelijk zich een vader ontfarmt over de kinderen..., dat is anthropomorph. Maar... alle „patria“, alle vader-schap, wordt uit Hem genoemd, zegt Paulus; daar is de opheffing van het ectypische tot het archetypische. De voorbeelden zijn te verhoederd-voudigen.

De anthropomorphismen, die God ons geeft, zijn altijd verlies: Gods licht wordt er in verduisterd, om onzentwil, omdat wij het anders niet kunnen verdragen. Maar zonsverduisteringen mogen dan ook Gods werke blijven, en niet spel worden van eenig mensch.

Met nadruk herinner ik nog er aan, dat ik alleen sprak over de aanwending van het anthropomorfisme in de prediking. Voorzover het vraagstuk een theologisch-philosophisch kant heeft, is het hier buiten beschouwing gebleven. Anthropomorphebeelden, die in het gebed b.v. goed kunnen zijn, kunnen in de prediking, die de openbaring heeft uit te werken, verkeerd zijn. Men kan ze dulden onder hen, die van de prediking een „ge-tuigenis“ maken omtrent wat ze zelf ervaren hebben. Maar wie er in ziet: de ontvouwing van de geopenbaarde gedachten van God, moet niet de openbaring verdunnen en haar glans verdooven. Laten we ophouden, ook tegenover het „eenvoudige volk“ barmhartiger te willen zijn dan God, dan de Bijbel. Het is eigenlijk profaan. God mag wel afdalen tot ons. Maar ik heb het recht niet, Hem naar beneden te halen, zelfs niet onder de allereenvoudigsten. Predikers mogen verlicht zijn, verlichting is geen theopneustie. Wie met anthropomorphismen speelt, die moge bij zijn jubileum zeggen, dat hij vuur heeft ontstoken, maar hij kwam niet verder dan het stoffje. Daarin pleegt men doove kolon te doen. Ook vormt men er wel te-vreden besjes, maar geen worstelende profeten Gods mee. En het is toch heel wat, christen, gezalfde te heeten.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

Het rijzende Licht. (Kerstmis.)

met welke ons bezocht heeft de opgang
uit de hoogte. Luc. 1: 78.

De donkere kribbe van Bethlehem staat in het licht der profetie.

‘t Was op den dag der naamgeving van Johannes den Dooper, toen de mond van zijn vader Zacharias geopend, zijn tong losgemaakt werd en hij sprak, God lovende.

Onder aandrijving des H. Geestes teekende hij zijn zoon als den Voorlooper, maar den Zoon Gods, den Zaligmaker als den komende Koning. Hij roemde zoo schoon de trouw des Heeren, die in de zending van Vorst Messias uitblonk, want deze priester-profeet doorzag iets van het heil-geheim der grondeloze liefde Gods jegens verloren zondaren.

In Oostersche beeldspraak noemde hij die liefde de innerlijke bewegingen der barmhartigheid Gods, die den diepsten beweeggrond Zijner zoekende ontferming zijn.

Hier wordt Christus dus voorgesteld als een genade-geschenk des Heeren. Hij is ons van God gegeven krachtens de vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog.

Alleen in dien diepsten grond ligt onze zaligheid, goddelijk veilig.

En, die innerlijke gezindheid Gods is niet verborgen gebleven.

Zij heeft zich ook geopenbaard. Wat in Gods diepste hart is, dat komt in de werkelijkheid uit. Dat maakt Hij werkelijkheid.

Uit den hemel der heerlijkheid heeft Israëls Ontfermer, met ons lot bewogen, den Messias gezonden als vleesch geworden genade en liefde.

Dit zenden wordt hier voorgesteld als een be-zoeken Gods. God heeft ons bezocht.

Immanuel, God met ons!

Hij heeft den gesloten hemel gescheurd en is tot ons nedergedaald.

Niemand kon tot Hem opvaren om de, door de zonde verbroken, gemeenschap te herstellen.

Maar Gode zij dank, Hijzelf heeft gedacht aan Zijne genade en heeft zich opgemaakt om Zijn volk te verlossen en heil te brengen op de aarde.

Eat komen Gods in Christus is nu de „Opgang uit de hoogte“.

Deze beeldspraak wijst op de zon, die aan de kimmen opgaat, en het duister van den nacht doet wijken.

Reeds Maleachi had met datzelfde beeld den Messias voorgesteld; de Zonne der gerechtigheid, onder welker vleugelen genezing zou zijn.

Eigenaardig, die toevoeging: uit de hoogte.

Wij stellen ons de Zon voor als aan de kimmen verrijzend, als opgang van omlaag. Maar „uit de hoogte“ wil hier zeggen, dat deze Zon rechtstreeks van God komt, dat al haar licht, warmte en vruchtbaarheid van den Vader der lichten nederdaalt.

En dit Licht der wereld zal nu het donker opklaren.

Het komt om te verschijnen dengenen, die gezeten zijn in de duisternis en schaduw des doods.

Daar is een karavaantocht verdwaald in de dorre woestijn. De nacht valt. De ontruste reizigers durven niet voort te trekken; ze vreezen dan verder van ‘t goede pad te zullen afdwalen, of in onveilige streken het gevaar tegen te gaan.

Mismoedig en mistroostig zetten ze zich neer;

wanhoop in het hart gedurende den langen, langen nacht.

Eindelijk, daar rijst het morgenlicht.

De moed veert weer op; bij de eerste liefelijke zonnestralen trekken ze verder en vinden het rechte pad terug.

Die duistere nacht is een treffend beeld van de Joodsche en heidensche wereld, eer het Licht der wereld verscheen.

Maar niet minder is die donkere doodsschaduw het kenmerk van het leven buiten God. Ook daar niet anders dan nacht, gevaar en dreigend verderf.

En het ergste is, dat de zondaar meent bij eigen licht den weg te zullen vinden...

Het is geen klein bewijs van Gods genade, wanneer wij inzien, dat wij zondaren zijn, kinderen der duisternis, gezeten in een land der schaduwen des doods.

Want van nature hebben wij de duisternis liever dan het licht.

En, als wij den betooverenden slaap der zonde slapen, dan vragen we ook niet naar den Opgang uit de hoogte.

Of wel, we trekken op bij ‘t walmend fakkellicht der menselijke rede, bij de lampen der kennis-zonder-geloof.

Doch pelgrims Gods zijn zij, die in de woestijn van dit leven den weg niet vonden, die het donker des doods alom zagen dreigen en de duistere wolken van Gods toorn zagen opsteken.

Alle hoop ontviel hun, want niemand zorgde voor hun ziel in dit land, dor en mat, zonder water.

Totdat de Heere in ‘s werelds duistere wolken het Licht der lichten deed opgaan, en in hun hart zeide: daar zij licht! want Hij moest ook het oog formeeren om dat schijnsel te zien.

Nu is er troost voor allen, die hun ziel bij het leven niet meer konden houden.

Ze riepen uit hun ellende tot den Heere om uitkomst, om licht en genade.

Toen ontsloot de genadige Ontfermer hun ziels-oog, dat ze een enkelen straal mochten opvangen van dien Opgang uit de hoogte.

En zoodra ze dat licht geloovig mochten aan-schouwen, bleven ze niet langer nederzitten in tranen en geklag, maar belijdend zelf midden in den dood te liggen, zochten zij het leven buiten zich in Christus en dankten God, dat Hij in dien Ver-losser het levenspad hun bekend maakte.

Door de vriendelijke stralen van deze Zonne der gerechtigheid worden nu hun voeten gericht op den weg des vredes.

Nu is er in de woestijn een pad, een weg in de wildernis.

Nu is er veiligheid, redding, uitkomst, zaligheid. Immanuel, God met ons!

Nu wandelen de kinderen des lichts voort in ‘t licht Zijns aanschijs en ze zullen zich in Zijn Naam al den dag verblijden.

Nu gaan zij van kracht tot kracht verder. En zij bereiken allen het hemelsche Sion.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Een Ethische Dogmatiek.

II.

Dr Riemens geeft zijn dogmatiek zelf niet den titel van ethisch.

Hij noemt haar: Christelijke Dogmatiek.

Maar daar heeft men weer het verwarrende, dat we onlangs in een recensie van Dr A. Troelstra's werke over dogmatiek aanwezen.

Dr Troelstra dient zijn Gereformeerde dogmatiek als de christelijke aan en Dr Riemens zijn Ethische.

Zulk een titel karakteriseert alzoo een boek niet. Daarom dient hier meer gespecialiseerd.

Wel doet Dr Riemens dit in zijn „Woord Vooraf“.

Daar leest men: „De schrijver van deze dogmatiek zou zijn beginsel het liefst willen noemen het dynamische. Het Christelijk geloof draagt met zich het bewijs des Geestes en der kracht (dynamis), eene kracht Gods tot heil (Rom. 1: 16)“.

Evenwel diensde Dr R. blijkbaar voor een titel als „Dynamische Dogmatiek“ terug.

Gelukkig ook.

Want zijn argumentatie, waarmee hij zijn be-ginsel wil rechtvaardigen, lijkt ons niet bijster sterk.

Hij beroept zich op Rom. 1: 16. Het geloof draagt met zich het bewijs des Geestes en der kracht (dynamis), zegt hij.

Maar waarom laat hij zijn beginsel door den laatste term: kracht (dynamis) bepalen en niet door den eersten: Geest (pneuma)?

Waarom dus niet: pneumatische dogmatiek?

Als het karakter en het effect van het geloof den doorslag moeten geven, bieden zich nog tal-rijke andere benamingen aan.

Volgens Hebr. 11: 1 is het geloof een bewijs van het onzienlijke. Zoo zou men dus kunnen samen-stellen: onzienlijkeitsdogmatiek.

Die in den Zoon geloof, heeft het eeuwige leven. (Joh. 3: 36). Daaruit laat zich afleiden: eeuwige-levens-dogmatiek.

Men ziet, hoe willekeurig het is, het principe

der dogma-nomen.

En want belasting v-hij tot zul

Dr R. ve-ling van h

Nu, wie-grif toeten en beziun

De belar-bied worde

Daarom, verrijking v

Wanneer-bend Ethis-schen door

bij niemant

Ook heb-ous in ged-schen bero

Maar het-gelden, dat-ig debiet

Daarop z-schrijft: „

vele namen-anders op-geschrift is

pelijke vor-niet-theologi

Is het ni-Moest een

wetenschap

Daarnaast-populair

Dan — d-schappelijk

bespreking

Integende-achter zijn

stigste stud

Het doet-recht van h

Hij wijkt

Er ligt p

zijn verklari

leven van d

alleen „onz

denken d

baring God

is, is zij o

dom in de

staat niet

gevoelsit

slechts den

van leven

Juist zoo.

Dat hebbe

Ethischen o

Wij spatij

telijk kritiek

Hoe trok

eeuwige wa

andere „sfe

woorden, l

menten!

Hoe kreeg

geestelijke

„ruim“ moe-

losmaken on

Er werden

in het stich

Maar er v

niet te prat

Zij kwame

van de prol

Men had

wedetteboor

scheen zich

werd aan he

Daarom is

aangenaam.

In hem

iemand, met

Wel blijkt

ontzaglijk zw

der Ethische

lijk hij zich

omgeving km

Doch, het

En dat vo

= Kerstvrede

Het ander

grote stede

drukte.

Te Amster

keer gesloten

niet te helen

De etalage

van kerstges

Boekwink

en buitenlan

In lunchre

en lokkende

Muzikanten